

Atte Harjanne vihr ym.

Kirjallinen kysymys kotimaisen tietokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden kääntämisen tuesta

Eduskunnan puhemiehelle

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee parhaillaan kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävän apurahan eli niin sanotun kirjastoapurahan uudistamista. Ministeriön julkaisemassa luonnoksessa lakiesityksestä käytetään nimeä "laki eräiksi kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävistä apurahoista". Lain tavoitteeksi on asetettu kirjallisen kulttuurin monimuotoisuuden, elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen. Tavoitteena on myös edistää Suomessa asuvan väestön mahdollisuuksia päästä osalliseksi vieraskielisestä kirjallisuudesta sekä kirjailijoiden ja kääntäjien luovaa ammatillista työskentelyä. Kyseiset tavoitteet sopivat hyvin yhteen hallitusohjelman kanssa, jossa on linjattuna tavoite kotimaisilla kielillä kirjoitetun tiedekirjallisuuden julkaisemisen tukemisesta ja vähälevikkisen laatukirjallisuuden saavutettavuuden parantamisesta.

Lakiesitys ei kuitenkaan vastaa näitä tavoitteita kotimaisilla kielillä kirjoitetun tietokirjallisuuden tuottamisen ja tietokirjallisuuden kääntämisen tukien osalta. Ehdotukseen on kirjattu, että määrärahasta 90 prosenttia varattaisiin kaunokirjallisuudelle ja 10 prosenttia tietokirjallisuudelle. Näistä osuuksista myönnettäisiin kirjailijoille vähintään 78 prosenttia ja kääntäjille vähintään 18 prosenttia. Ehdotukseen kirjattu jakosuhte olisi käytännössä siis seuraavanlainen: Suomessa kirjoitettu kaunokirjallisuus 70,2 %, kaunokirjallisuuden kääntäminen 16,2 %, tietokirjallisuuden kirjoittaminen 7,8 % ja tietokirjallisuuden kääntäminen 1,8 %. Jäljelle jäävä 4 prosenttia jaettaisiin kirjailijoiden ja kääntäjien kesken vuosittain tehtävän päätöksen mukaan.

Ehdotetut osuudet tieto- ja kaunokirjallisuudelle ovat kokoluokaltaan räikeän erisuuruisia, eikä jakoa ole perusteltu ehdotuksessa millään tavalla. Ehdotetut osuudet eivät vastaa eri kirjallisuuden lajien merkitystä eivätkä huomioi lajien saamia tukia kokonaisuutena. Vuosien 2010 ja 2019 välisenä aikana määräraha on kokonaisuudessaan vaihdellut noin 2,6 ja 2,9 miljoonan euron välillä. Vuonna 2020 määrärahan suuruus oli 2 709 456 euroa. Tietokirjallisuuden kääntämiseen kotimaisille kielille varattaisiin siis tässä tilanteessa vuosittain vain noin 40 000—50 000 euroa.

Kotimaisilla kielillä julkaistun, laadukkaan tietokirjallisuuden merkitys korostuu aikana, jona tieteenvastaisuus ja valetieto leviävät entistä nopeammin. Ajantasaiseen tutkittuun tietoon perustuvaan yleistajuiseen tietokirjallisuuden saatavuus on hyvän ja laajan yleissivistyksen edellytys.

Kotimaisen tietokirjallisuuden tukemisen ohella laadukkaan ulkomaisen tietokirjallisuuden kääntäminen kotimaisille kielille on tärkeää, jotta suomalaiset pääsevät käsiksi ajantasaiseen tietoon. Kaikkia tärkeitä aiheita ei ole mahdollista käsitellä kattavasti kotimaisten kirjoittajien toimesta.

Kirjallinen kysymys KK 113/2021 vp

Olisikin syytä varmistaa, että sekä korkealuokkaisen tietokirjallisuuden kirjoittamiseen että kääntämiseen myönnettäisiin vuosittain riittävä määrä tukea, jotta lakiesitykselle asetetut tavoitteet voidaan aidosti saavuttaa.

Kirjallisuuden eri lajeja ja muotoja olisi syytä tarkastella kokonaisuutena ja perustella tukien kohdentaminen selkein argumentein. Näin voitaisiin varmistaa tasapuolisempi kohtelu kirjallisuuden eri lajeille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo turvata tulevaisuudessa riittävän tuen tietokirjallisuuden tuottamiselle kotimaisilla kielillä ja tietokirjallisuuden kääntämiselle kotimaisille kielille?

Helsingissä 8.3.2021

Atte Harjanne vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr